

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Hoger Onderwijs en Studiefinanciering
T.a.v. minister R.H. Dijkgraaf
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Datum	Ons kenmerk	Projectnummer	Contactpersoon	E-mailadres
23 november 2023	2311/HO/5F	04 2 230	[REDACTED]	[REDACTED]@taalunie.org

Geachte minister Dijkgraaf,

In uw brief van 4 september 2023 (referentie: 40075090) vraagt u ons om advies naar de wenselijkheid, de toegevoegde waarde en de haalbaarheid van de definiëring van een referentieniveau 5F Nederlandse taalvaardigheid voor het hoger onderwijs. U stelt ons deze vraag naar aanleiding van het verzoek van Tweede Kamerlid Pieter Omtzigt tijdens het commissiedebat 'Internationalisering hoger onderwijs' op 15 juni jl. om een taalniveau 5F te definiëren.

Aansluitend bij de signalen die ons bereiken uit ons netwerk in het hoger onderwijs en na raadpleging van de experts van onze werkgroep 'Taalcompetentie in het hoger onderwijs' die een belangrijke, adviserende rol hadden bij de totstandkoming van het kader 'Taalcompetent in het hoger onderwijs', willen we terughoudendheid adviseren om een referentieniveau 5F voor Nederlandse taalvaardigheid voor het hoger onderwijs te definiëren. Met dit advies sluiten we aan bij een groot deel van de reacties van het werkveld op het wetsvoorstel 'Internationalisering in balans' waarin meerdere instellingen en netwerken stilstaan bij de suggestie van een algemeen eindniveau voor taal.

Hieronder lichten we ons advies toe. Ook formuleren we een alternatief waarmee, naar wij menen, meer recht wordt gedaan aan de autonomie van instellingen en aan het principe van zelfregie dat vooropstaat in uw verzoek aan de Universiteiten van Nederland (UNL) en de Vereniging Hogescholen van 14 november jl. om met een gezamenlijk voorstel te komen voor de bevordering van de Nederlandse taalvaardigheid van alle studenten in het hoger onderwijs.

Bij het advies om af te zien van de definiëring van een referentieniveau 5F spelen drie argumenten een rol:

1. *diversiteit van de opleidingen in het hoger onderwijs*

Het hoger onderwijs kent een brede waaier aan opleidingen en opleidingstypes op verschillende niveaus. Om recht te doen aan die verscheidenheid is het wenselijk dat voor elk opleidingstype afzonderlijk wordt uitgewerkt wat de verwachtingen zijn over het talige eindniveau. Zo hebben studenten Rechtsgeleerdheid andere talige competenties nodig dan studenten Bouwkunde of Civiele Techniek. Zoals expliciet wordt aangegeven in het kader 'Taalcompetent in het hoger

onderwijs' (p. 7/8), kan de uitwerking van die talige eindniveaus het best door de opleidingen zelf gebeuren, op basis van hun kennis van de sector en de doelgroep. Met een generiek eindniveau 5F, dat anticipeert op eenzelfde beheersingsniveau van het Nederlands voor alle Nederlandstalige studenten in alle opleidingen, wordt te weinig recht gedaan aan de verscheidenheid die het hoger onderwijs typeert en ontstaan belangrijke risico's dat niet alle studenten de talige competenties ontwikkelen die ze nodig hebben binnen hun specifieke studie- of beroepscontext. Zo kan een generiek eindniveau 5F opleidingen ertoe aanzetten om zich zowel bij het uitwerken van het aanbod als bij het toetsen van taalcompetentie te beperken tot de algemene aspecten van taalcompetentie die eigen zijn aan het niveau 5F, zonder daarbij aandacht te hebben voor de aspecten van taalcompetentie die specifiek zijn voor een discipline. In dat geval dreigt een verarming van het taalaanbod in het hoger onderwijs in plaats van de beoogde verrijking.

2. *autonomie en zelfregie van het hoger onderwijs*

Instellingen voor hoger onderwijs hebben in het Nederlandse onderwijssysteem een hoge mate van autonomie, zo stelt u ook vast in uw brief van 14 november 2023 aan de instellingen. Die autonomie vertrekt vanuit vertrouwen en wordt algemeen als een groot goed beschouwd. Als aan alle Nederlandstalige studenten in alle opleidingen, via een referentieniveau 5F, een te behalen eindniveau wordt opgelegd, gaat dat in tegen het autonomieprincipe en tegen het beroep dat u terecht doet op de principes van zelfregie van de instellingen. Een dergelijk signaal kan voor verwarring zorgen en mogelijk voor spanningen die noch de docenten noch de studenten ten goede komen.

3. *onzekerheid over de status van het Referentiekader taal en rekenen*

Er bestaat op dit moment onzekerheid over de rol die het 'Referentiekader taal en rekenen', waarin de referentieniveaus 1F tot en met 4F worden beschreven, zal spelen bij de toekomstige invulling van het schoolvak Nederlands. Pas na de actualisering van het eindexamenprogramma en de formulering van de nieuwe eindtermen zal de daartoe ingestelde vakvernieuwingscommissie daarover een uitspraak doen. Als het Referentiekader voor het voortgezet onderwijs al gehandhaafd blijft, valt te verwachten dat het op een aantal plaatsen gewijzigd zal worden. In de 'Eindrapportage Analyse en evaluatie referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen' (2022) worden alvast wijzigingen aanbevolen, onder meer integratie van aspecten rond 'digitale geletterdheid' en 'kritische denkvaardigheid'. Het lijkt ons dan ook goed om in eerste instantie verder te investeren in versterking van het niveau 4F, aangezien het verhogen van de norm niet automatisch zal leiden tot beter gekwalificeerde studenten bij instroom of tot verbeterde studieresultaten in het hoger onderwijs.

In dat verband valt overigens op te merken dat het definiëren van taalniveaus een complexe opdracht is en een forse tijdsinvestering vergt waarbij, naast een grote groep van experts, ook het brede werkveld moet worden betrokken. Ontwikkelen van een niveau 5F is daarmee, los van de vraag naar wenselijkheid en toegevoegde waarde, geenszins een eenvoudig en op korte termijn te realiseren antwoord voor het aangekaarte probleem.

Hoewel we dus de definiëring van een referentieniveau 5F voor taal afraden, onderschrijven we het belang van duidelijkheid over de talige kennis en vaardigheden die studenten in het hoger onderwijs nodig hebben voor hun studie en hun beroep. Ook onderschrijven we de behoefte aan initiatieven om instellingen voor hoger onderwijs te motiveren en te ondersteunen bij de ontwikkeling van een

kwaliteitsvol aanbod waarmee de taalcompetentie van alle studenten wordt bevorderd. Daarom willen we graag een alternatief voorstellen voor het definiëren van een referentieniveau 5F.

Alternatief:

Aan alle instellingen voor hoger onderwijs wordt gevraagd om, rekening houdend met de eigenheid van hun opleidingsaanbod, zelf vast te leggen wat ze van hun studenten, bij uitstroom, op het gebied van taalcompetentie in het Nederlands verwachten. Daarbij leggen ze ook vast wat ze zullen doen om hun studenten daarin te ondersteunen. Het kader 'Taalcompetent in het hoger onderwijs' dat het Algemeen Secretariaat van de Taalunie in 2022, samen met deskundigen in het werkveld, heeft ontwikkeld, en waarnaar u in uw brief van 14 november jl. ook verwijst, kan daarbij behulpzaam zijn.

In het accreditiekader wordt opgenomen dat de NVAO tot taak krijgt om, via haar visitatiepanels, te bepalen of de eindkwalificaties voor de taalcompetentie in het Nederlands in overeenstemming zijn met wat verwacht mag worden van een bepaald type opleiding en van de groepen studenten die eraan deelnemen. Eveneens wordt gevraagd om via de panels na te gaan of de beoogde eindkwalificaties en inspanningen vanuit de opleiding daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Met een dergelijke aanpak ontstaat een systematiek die ook wordt aanbevolen door het Netwerk Academische Communicatieve Vaardigheden (NACV):

- (a) instellingen zitten zelf aan het stuur bij de inrichting van hun opleidingen;
- (b) de kwaliteit van de opleidingen, inclusief de wijze waarop de taalcompetentie in het Nederlands wordt bevorderd, wordt gegarandeerd door regelmatige controle door een panel met onafhankelijke deskundigen.

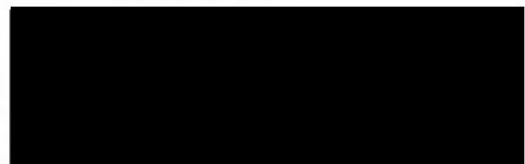
Om instellingen te ondersteunen bij het uitwerken van een aanbod ter bevordering van taalcompetentie in het Nederlands en het definiëren van eindkwalificaties die aansluiten bij hun specifieke context, stellen we voor om momenten van uitwisseling te organiseren waarbij instellingen elkaar kunnen informeren, inspireren en aan het denken zetten over hun aanpak. Het Algemeen Secretariaat van de Taalunie kan hierin mee faciliteren. Sterke praktijkvoorbeelden kunnen vervolgens via de website van het Algemeen Secretariaat of, centraal, via de Nederlandse overheid breder verspreid worden.

We hopen dat we met dit briefadvies uw vragen hebben kunnen beantwoorden en zo een bijdrage kunnen leveren aan uw beleid rond de versterkte aandacht voor het Nederlands in alle opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs.

Met vriendelijke groeten,

Luc Delrue
Algemeen Secretaris a.i.

senior beleidsadviseur